

MARIA SZELAĞIEWICZ, MARIUSZ M. MICHALSKI, RAJMUND SOKOŁ

Występowanie inwazji pasożytniczych u dzików w woj. olsztyńskim w latach 1975—1990

Katedra Parazytologii i Chorób Inwazyjnych Wydziału Weterynaryjnego AR-T,
10-957 Olsztyn, Kortowo bl. 105

Summary

The occurrence of parasitic invasions in wild boars in the Olsztyn province in years 1975—1990

The occurrence of parasites in wild boars in the Olsztyn province has been analysed. It was found that trichinellosis in the period from 1975 to 1990 occurred in 191 animals (0.229%), lung worms in 6442 (7.72%), hadatidosis in 3463 (4.5%), cysticercosis in 12 (0.014%) and liver fluke in 7 (0.008%). There was observed a distinct increase of *T. spiralis* extensiveness. A marked number of trichinellosis was noted especially in 1985 and 1990 (0.421% and 0.452% respectively). Liver fluke and cysticercosis appeared only three times: liver fluke in 1979, 1988 and 1990 (extensiveness from 0.02% to 0.05%) and cysticercosis in 1978, 1987 and 1990 (from 0.02% to 0.14%). Hadatidosis and roundworms were found every year: extensiveness of hadatidosis fluctuated from 4.15% to 7.72% and roundworms from 4.24% to 12.82%.

Zwierzyna łowna, a zwłaszcza dziki, dostarczają znacznych ilości jadalnych surowców. Chętnie konsumowane jest nie tylko mięso tych zwierząt, ale także ich jadalne narządy wewnętrzne, w tym szczególnie wątroba. Nierzadko jednak tusze lub ich części podlegają konfiskacie poubojowej. Przyczyną tego są zmiany w mięśniach lub narządach tych zwierząt wywołane licznymi schorzeniami, a szczególnie inwazjami pasożytniczymi. Z jednej strony mięso takie może wywołać u konsumentów niechęć spożywania, z drugiej zaś stanowić może zagrożenie dla zdrowia człowieka, przede wszystkim w przypadku występowania w nim larw pasożytów (włośnia krętego lub niektórych tasiemców). Mając powyższe na uwadze postanowiono dokonać analizy stwierdzonych pasożytniczych inwazji u dzików z terenu województwa olsztyńskiego w latach 1975—1990, w oparciu o dane zawarte w Dziennikach Urzędowego Bada-

nia Mięsa w Zakładzie Przemysłu Mięsnego „Las” w Olsztynie.

Wyniki i omówienie

W okresie wspomnianego 16-lecia (1975—1990) w ZPMs „Las” w Olsztynie przebadano 83 376 tusz dzików, u których stwierdzono następujące pasożyty: nicienie płucne u 6442 zwierząt, co stanowi 7,72%, bąblowicę wątroby u 3463 (4,15%), włośnię u 191 (2,29%), wągrzycę mięśniową u 12 (0,01%) i wreszcie — motylicę wątrobową u 7 dzików (0,008%).

Wyniki te wskazują na znaczną ekstensywność inwazji pasożytniczych u tych zwierząt. Z epidemiologicznego punktu widzenia szczególne znaczenie ma niemała (2,29%) ekstensywność inwazji włośnia krętego, a także wągrów. Występowanie pozostałych pasożytów ma w zasadzie znaczenie epizootologiczne.

W latach 1975—1981 liczba przypadków *T. spiralis* u dzików wahała się od 0,019% do 0,169% począwszy jednak od 1982 r. daje się zauważyć wyraźny wzrost ekstensywności inwazji tego nicienia (tab. 1). Szczególnie często przypadki włośnicy stwierdzono w 1985 i 1990 r. (E.i. = 0,421% i 0,452%). Ta wyraźnie wzrostowa inwazyjność włośni u dzików w woj. olsztyńskim daje się zaobserwować w odniesieniu do wyników podobnych badań przeprowadzonych na tym terenie przez Czerniaka (2) w latach 1960—1974. Zaznaczająca się ostatnio tak znaczna ekstensywność inwazji *T. spiralis* u dzików województwa olsztyńskiego nie jest jednak w Polsce zjawiskiem odosobnionym, gdyż osiągała ona w kraju wielkości od 0,11% do 0,29% (1, 5, 6, 7, 8).

Dziki mogą powodować również zarażenie się ludzi tasiemcem *T. solium* po spożyciu mięsa zawierającego węgry. Wągrzyca mięśniowa u dzików pojawiała się co prawda w ciągu 16 lat tylko trzykrotnie (w 1978,

Tab. 1. Wyniki poubojowych badań dzików z woj. olsztyńskiego w latach 1975—1990

Rok	Liczba zbadanych zwierząt	Stwierdzone inwazje									
		włośnica		robaczycyca płuc		bąblowica wątroby		motylicyca wątrobowyca		wągrycyca mięśniowyca	
		liczbyca	%	liczbyca	%	liczbyca	%	liczbyca	%	liczbyca	%
1975	4926	6	0,121	209	4,24	21	0,42	—	—	—	—
1976	4722	1	0,021	455	9,63	35	0,74	—	—	—	—
1977	5104	1	0,019	600	11,75	88	1,72	—	—	—	—
1978	5573	7	0,125	384	6,89	67	1,20	—	—	2	0,04
1979	4215	2	0,047	245	5,81	129	3,03	2	0,05	—	—
1980	4034	6	0,147	365	9,04	165	4,09	—	—	—	—
1981	5295	9	0,169	493	9,31	202	3,81	—	—	—	—
1982	3805	11	0,289	488	12,82	149	4,25	—	—	—	—
1983	6173	15	0,242	486	7,87	134	2,17	—	—	—	—
1984	4522	14	0,309	264	9,83	146	3,22	—	—	—	—
1985	5695	24	0,421	390	6,84	192	3,37	—	—	—	—
1986	5313	16	0,301	386	7,26	233	4,38	—	—	—	—
1987	5360	16	0,298	386	7,20	253	4,72	2	0,03	1	0,02
1988	5799	17	0,293	572	9,86	456	7,86	—	—	—	—
1989	6209	16	0,257	590	9,50	560	9,01	1	0,02	—	—
1990	6631	30	0,452	529	7,97	633	9,54	2	0,03	9	0,14
Razem	83376	191	0,229	6442	7,72	3463	4,15	7	0,008	12	0,014

1987 i 1990 r.), a odsetek zarażonych zwierząt nie był wysoki (0,04%, 0,02% i 0,14%), to jednak fakt istnienia w przyrodzie tego dodatkowego rezerwuaru *T. solium* nie jest bez znaczenia.

Motylicę wątrobową wykryto w omawianym okresie zaledwie u siedmiu dzików (0,008%), a pojawiła się również trzykrotnie (w 1979, 1988 i 1990 r.) z ekstensywnością inwazji od 0,02% do 0,05% (tab. 1). Ekstensywność inwazji nie była wysoka (średnio — 0,008%), ale stanowić ona może rezerwar tej przywry w przyrodzie i zagrożenie fasciozją zarówno dla ssaków wolno żyjących, jak i hodowlanych, przebywających na przyleśnych i śródleśnych pastwiskach.

Bąblowicę wątroby i nicienie płucne stwierdzano u badanych zwierząt każdego roku z wysokim procentem ekstensywności inwazji; średnio — 4,15% i 7,72%. Inwazja bąblowicy w latach 1975—91 charakteryzuje się wyraźną tendencją wzrostową; w latach 1975—1977 wzrosła ona z 0,42% do 1,92%, a w 1990 roku — 9,54% (tab. 1).

Inwazja nicieni płucnych u badanych zwierząt w różnych latach omawianego okresu osiągała różne nasilenie; najniższa (4,24%) była w 1975, najwyższa zaś — 12,82% w 1982 r. Nicienie płucne występują u tych zwierząt dość powszechnie. Jak podaje Gadomska (3), u dzików z Kampinoskiego Parku Narodowego ekstensywność tych nicieni osiągała 89%, a we wspomnianych w cytowanej pracy takich krajach jak: Austria, Bułgaria, Czecho-Słowacja, Holandia, Niemcy i ZSRR — nicienie płucne są — najpowszechniej występującymi u tych zwierząt pasożytami.

Zarówno bąblowica wątroby, jak i nicienie płucne niewątpliwie wpływają na obniżenie kondycji zarażo-

nych zwierząt, nie stanowią one jednak inwazyjologicznego zagrożenia dla ludzi. Zagrożenie takie stanowi włośnica i wągrzyca. Nie wszystkie bowiem upolowane zwierzęta trafiają do państwowych punktów skupu dziczyzny. Niemała ich część pozostaje do dyspozycji myśliwych, a te na ogół nie są badane przez lekarza weterynarii. One to mogą być, a często są, przyczyną zachorowań konsumentów, czego potwierdzeniem są m.in. badania prowadzone w latach 1976—1986 przez Ramisza (5). W okresie tym wystąpiło w Polsce 135 ognisk włośnicy, w tym 35 ognisk będących wynikiem konsumpcji nie badanego mięsa dzików.

Wągrzyca występująca u tych zwierząt może być z kolei przyczyną wzrostu zachorowań ludzi na tasiemczycę wywołaną przez tasiemca uzbrojonego (*Taenia solium*). Zjawisko to może mieć szczególne znaczenie zwłaszcza w rejonach nasilonego ruchu turystycznego (m.in. Warmia i Mazury), podobnie jak miało to miejsce w przypadku wągrzyca bydła w Poznańskim i zagrożenia ludności tasiemcem nieuzbrojonym (*Taeniarhynchus saginatus*) o czym donosił Kozakiewicz (4).

Piśmiennictwo

1. Chmarzyński W.: Medycyna Wet., 39, 428, 1983.
2. Czerniak E., Śmiechowicz J.: Medycyna Wet., 35, 272, 1979.
3. Gadomska K.: Acta Parasitol. Pol. 28, 151, 1981.
4. Kozakiewicz B.: Medycyna Wet. 30, 53, 1974.
5. Ramisz A.: Wiad. Parazytol. 34, 601, 1988.
6. Rzeszowska G., Malec R., Uchacz S., Pomorska M.: Medycyna Wet. 34, 427, 1978.
7. Skrzypek W., Chmarzyński W.: Wiad. Parazytol. 29, 531, 1983.
8. Zajac A.: Medycyna Wet. 31, 247, 1975.

Adres autora: dr Maria Szelażewicz, ul. Puszkina 14 m. 2, 10-295 Olsztyn

ROZRÓD ZWIERZĄT

ZYGMUNT DEMBIŃSKI, MICHAŁ BRONICKI, ANDRZEJ WANDURSKI

Wpływ podawania selenu na rozród świń

Zakład Profilaktyki Niepłodności Instytutu Weterynarii, Oddział w Poznaniu, ul. Poznańska 35, 62-020 Swarzędz

Summary

Influence of selenium supplement on the pigs reproduction

The studies were carried out on 694 gilts and sows aged between 8 months and 5 years divided into two groups. The animals of group I were given selenium in the form of injection and group II orally. A dose of the drug was 0.11—0.23 per 1 kg of body weight. It was administered once at day 5—7 before mating, twice, i.e. before mating and in the half of pregnancy and at day 108 of gestation. The control group was established with 309 sows being in a similar physiological status as experimental groups. In all animals there were conducted clinical examinations, and the index of conception rate, the numbers of piglets, the interparturition period and reproduction rate were analysed. In addition, in some sows of group I and II, which had received selenium before copulation, there was determined the content of selenium and tokoferol in the blood. It was found that selenium administration in the doses applied influenced effectively the conception rate and shortened an interparturition period. Besides, the experiment showed that the application of selenium per os was more effective in older sows than in young pigs.

Jednym z podstawowych czynników decydujących o powodzeniu i efekcie ekonomicznym w hodowli trzody chlewnej jest prawidłowa użytkowość rozródowa loch. Utrzymanie wysokiej płodności oraz plenności tych zwierząt wymaga zapewnienia pełnowartościowego żywienia, w tym podaży niezbędnych składników mineralnych i witaminowych (3, 10, 17).

Wśród czynników żywieniowych wpływających na rozród coraz częściej zwraca się uwagę na selen, który oprócz udziału w ochronie struktur błon komórkowych pełni rolę moderatora tego procesu (13). Wyniki badań prowadzonych głównie u owiec i bydła wykazały korelację między niedoborem tego pierwiastka w organizmie i występowaniem zaburzeń związanych ze wzrostem komplikacji okołoporodowych oraz wydłużeniem cyklu reprodukcji (8, 16). Podanie selenu krowom pochodzącym ze stad niedoborowych wywiera między innymi korzystny wpływ w zapobieganiu stanom zapalnym błony śluzowej macicy w okresie okołoporodowym, uważanym obok zatrzymania łożyska za główną przyczynę niepłodności tych zwierząt (5, 11). Z innych ba-